

3de zondag: SAMEN BOUWEN AAN EEN NIEUWE SAMENLEVING

Welkom

Bij het betreden van de tempel vindt Jezus het verdienmodel van verkopers en muntwisselaars. De tien woorden in de ark, het fundament van de samenleving, zijn verstomd, versteend. Het volk wordt niet meer gehoord!

Voor Jezus woont God niet langer in stenen maar in ieder mens die de weg gaat van dood naar leven. Wie in Noord en Zuid samen bouwt aan deze nieuwe samenleving vormt het lichaam van Jezus, de nieuwe tempel.

De zaak van de grond is de grond van de zaak. Daarom zet in Congo de nationale boerenbeweging CONAPAC in op een herziening van de wetten die de grondeigendom en het beheer ervan regelen.

Laten we ons samenzijn hier ook samen inzegenen:

Voor wie zoeken in de stilte- naar een vuur voor hart en handen:

Met vrede gegroet en gezegend met licht!

Voor wie zingen op Gods adem - van de hoop die niet zal doven:

Met vrede gegroet en gezegend met licht!

Voor wie roepen om vrede, van gerechtigheid dromen:

Met vrede gegroet en gezegend met licht!

Voor wie wachten in vertrouwen dat de liefde zal blijven: in de naam van Vader-Moeder, Zoon en heilige Geest

Campagnelied BD

We hebben een probleem met een systeem waar mensen worden uitgesloten.

Al winst en macht wat telt, 't is erg gesteld: we zien de kloof steeds meer vergroten.

De groei, die slaat op hol. De maat is vol. We zoeken daarom bondgenoten.

Er kan hier wat veranderen in denken, doen en handelen, de hele wereld kan gered met elke stap door ons gezet.

We leggen ons niet neer, gaan in 't verweer; de actie zet ons in beweging.

En 'samen', ja dat werkt, het maakt ons sterk en vastberaden in de kering.

Want delen, dat doet goed, het vraagt veel moed om door te gaan voor herverdeling.

Er kan hier wat veranderen in denken, doen en handelen, de hele wereld kan gered met elke stap door ons gezet.

Wij brengen volk bijeen, tot iedereen in waardigheid erbij mag horen.

Met partners wereldwijd, dezelfde strijd, door hoopvol elkaar aan te sporen.

De daad moet bij het woord, kom mee aan boord; want 'samen sterk' is onze keuze.

Er kan hier wat veranderen in denken, doen en handelen, de hele wereld kan gered met elke stap door ons gezet.

Samen voor rechtvaardigheid werkt aanstekelijk!

SAMEN is het algemene thema van broederlijk delen en wordt uitgedrukt in het symbool van een cirkel met handen in elkaar gehaakt.... Heel mooi. Teejo heeft dit voor ons uitgewerkt in dit symbool.

Met Broederlijk Delen willen we samenwerken aan een wereld waarin ieder mens meetelt, een wereld zoals God hem droomt. Een rechtvaardige en duurzame wereld zonder ongelijkheid waar geen mens honger lijdt, verdrukt wordt of op de vlucht moet.

Is 25% van de mensen ervoor kiest om te delen en te herverdelen, is dat genoeg om het 100% anders te doen. Wij slaan de handen in elkaar om samen te werken en deel te worden van de 25%. Zo maken wij die wereld mogelijk. Daarbij, samenwerken aan rechtvaardigheid werkt aanstekelijk!

Om trouw te blijven aan uw Woord, om verder te bouwen aan een nieuwe samenleving van gelijkwaardigheid en gerechtigheid hebben wij elkaars ontferming nodig. Dit zingen we uit in het lied:

Herschep ons hart, heradem ons verstand.

Dat wij elkaar behoeden en doen leven.

Maak ons tot uw gemeente.

Wees de stem die ons geweten wekt.

Verberg U niet (2x)

Openingsgebed

Krachtig zijn uw woorden, God, waarmee U ons wegroept uit elke vorm van slavernij. Bevrijdend zijn uw tien leefregels die wijzen naar een nieuwe samenleving waar ieder mens van tel is: een wereld van verbondenheid.

Geef dat wij uw oproep horen, in ons opnemen en volop ter harte nemen.

Dat het mag gebeuren!

Lezingen

Ex. 20, 1-17 – De 10 richtinggevende woorden bieden uitzicht op een nieuwe samenleving waar plaats is voor iedereen.

Toen sprak God deze woorden:

² 'Ik ben de HEER, uw God, die u uit Egypte, uit de slavernij, heeft bevrijd.

³ Vereer naast Mij geen andere goden.

⁴ Maak geen godenbeelden, geen enkele afbeelding van iets dat in de hemel hierboven is of van iets beneden op de aarde of in het water onder de aarde. ⁵ Kniel er niet voor neer en vereer ze niet, want Ik, de HEER, uw God, duld geen ontrouw. Als ouders Mij haten en zondigen, roep Ik hun kinderen daarvoor ter verantwoording, tot in het derde en vierde geslacht; ⁶ maar als ze Mij liefhebben en doen wat Ik gebied, bewijs Ik mijn trouw tot in het duizendste geslacht.

⁷ Misbruik de naam van de HEER, uw God, niet, want wie zijn naam misbruikt laat Hij niet vrijuit gaan.

⁸ Houd de sabbat in ere als een heilige dag. ⁹ Zes dagen lang kunt u werken en al uw arbeid verrichten,

¹⁰ maar de zevende dag is de sabbat, die gewijd is aan de HEER, uw God; dan mag u niet werken. Dat geldt voor u, voor uw zonen en dochters, voor uw slaven en slavinnen, voor uw vee, en ook voor vreemdelingen die bij u in de stad wonen. ¹¹ Want in zes dagen heeft de HEER de hemel en de aarde gemaakt, en de zee met alles wat er leeft, en op de zevende dag rustte Hij. Daarom heeft de HEER de sabbat gezegend en geheiligd.

¹² Toon eerbied voor uw vader en uw moeder. Dan zult u lang leven in het land dat de HEER, uw God, u geven zal.

¹³ Pleeg geen moord. ¹⁴ Pleeg geen overspel.

¹⁵ Steel niet.

¹⁶ Leg over een ander geen vals getuigenis af.

Muziek E rile (CD Wereldwijd)

Joh. 2, 13-22 – De Thora wordt niet meer onderhouden waardoor de tempel een marktplaats geworden is.

¹³ Kort voor het Joodse pesachfeest reisde Jezus naar Jeruzalem. ¹⁴ Daar trof Hij op het tempelplein de handelaars in runderen, schapen en duiven aan, en de geldwisselaars die daar altijd zaten. ¹⁵ Hij maakte een zweep van touw en joeg ze allemaal de tempel uit, met hun schapen en runderen. Hij smiet het geld van de wisselaars op de grond, gooide hun tafels omver ¹⁶ en riep tegen de duivenverkopers: 'Weg ermee! Jullie maken een markt van het huis van mijn Vader!' ¹⁷ Zijn leerlingen dachten aan wat er geschreven staat: 'De hartstocht voor uw huis zal Mij verteren.' ¹⁸ Maar de Joden vroegen: 'Met welk teken kunt U bewijzen dat U dit mag doen?' ¹⁹ Jezus antwoordde hun: 'Breek deze tempel maar af, en Ik zal hem in drie dagen weer opbouwen.' ²⁰ 'Zesenvestig jaar heeft de bouw van deze tempel geduurd,' zeiden de Joden, 'en U wilt hem in drie dagen weer opbouwen?' ²¹ Maar Hij sprak over de tempel van zijn lichaam. ²² Na zijn opstanding uit de dood herinnerden zijn leerlingen zich dat Hij dit gezegd had, en zij geloofden de Schrift en alles wat Jezus gezegd had.

WOORDJE

Samenwerken is dé manier om de wereld te verbeteren. Dat ontdek je als je kijkt naar de geschiedenis. Door zich te verenigen en te strijden, hebben vrouwen stemrecht bemachtigd en hebben vakbonden de sociale zekerheid afgedwongen. En recenter heeft de Black Lives Matter-beweging antiracisme en dekolonisering op de agenda gezet. Tijd om ons te verenigen rond radicale herverdeling en systeemverandering (de 25%-revolutie).

BD legt dit jaar de focus op Congo. Wat kunnen we nu doen om de samenwerking in Congo te verbeteren, te ondersteunen?

De Congolese boeren krijgen moeilijk toegang tot de grond. Dat hoorden we reeds in de viering met Lieve. We hebben enkele getuigenissen die door BD aan ons werden bezorgd. De boerenbeweging CONAPAC verenigt 500.000 boeren in Congo. Zij zijn de partner van BD en doen aan beleidswerk om herziening van de wet te eisen.

We gaan eerst even naar Christine. Zij studeert pedagogie in Djuma. Tussen de studies en stages door werkt ze samen met verschillende studenten op het veld. Om toegang tot grond te verkrijgen sloot zij zich aan bij de **jongerenorganisatie** van de **boerenbeweging**. Ze staken de koppen bij elkaar om geld te sprokkelen en **samen** een stuk grond te huren. Maar daar blijft het niet bij. Via vormingen in agro-ecologische landbouw en door het collectief organiseren van de verkoop van hun oogst versterken ze elkaar.

Leonie is lid van de boerenbeweging in Mikwi en werkt ook als boekhoudster voor de organisatie. Door het discriminerende erfrecht was zij, na de dood van haar man, de toegang tot haar grond verloren. Via de organisatie kreeg zij een stuk grond toegewezen dat ze nu gebruikt om er groenten op te verbouwen.

Toen de boeren, waaronder Bernadette en George, in Mikwi vreesden dat zij hun grond kwijt gingen spelen aan industriële landbouw, vonden zij de moed om hun verschillen naast zich neer te leggen. De grond behoort niet meer toe aan slechts één individu of aan de negen clans, maar behoort nu toe aan de hele gemeenschap. Solidariteit zorgt ervoor dat de boeren samenwerken zodat de agro-industrie en multinationals hen niet meer tegen elkaar kunnen opzetten en met de grond gaan lopen. Ook hier staat de commerce voorop. Denken we maar aan de tempel.

Zo doen de boeren ook aan natuurherstel beleid. De boerenorganisatie heeft een bosconcessie in handen. Zo zien we dat landbouw en natuurherstel hand in hand kunnen gaan. Misschien een voorbeeld voor onze boeren!

Overal in de wereld staan mensen op die samen werken en strijden voor rechtvaardigheid. Zij kiezen voor het leven en bouwen aan een vrije, gelijke en rechtvaardige samenleving gefundeerd op de tien woorden. Het werkt aanstekelijk. Doe jij ook mee?

Geloofsbelijdenis Dorothee Sölle (Fragment. Uit: Belijdenis. Meditaties van Dorothee Sölle, 1971)

Ik geloof in God
die de wereld niet áf heeft geschapen
als iets dat altijd zo moet blijven
die niet regeert volgens eeuwige wetten
die onveranderlijk van kracht zijn
niet volgens natuurlijke ordeningen
van armen en rijken
deskundigen en onwetenden
heersers en afhankelijken
ik geloof in God
die de tegenspraak wil van wat leeft
en de verandering van alles
door ons werk
door onze politiek

Ik geloof in Jezus Christus
die gelijk had toen hij
'een enkeling die niets kan beginnen' precies zoals wij
werkte aan de verandering van alles
en daaraan te gronde ging
met hem als maatstaf erken ik
dat ons verstand is verminkt
onze fantasie verstikt
onze moeite verspild
omdat wij niet leven zoals hij leefde
elke dag vrees ik
dat hij vergeefs is gestorven
omdat hij in onze kerken begraven is
omdat wij zijn revolutie...

Voorbeden (uit de vredeswake voor de wereld)

Gedenk de man, de vrouw en het kind die moeten gaan vechten maar het helemaal niet willen. Gedenk de vader die zijn zoon ziet gaan en niet weet of hij hem weer zal zien.

Accl: O Lord, hear my prayer. O Lord, hear my prayer. When I call, answer me O Lord hear my prayer. O Lord hear my prayer. Come and listen to me. (O Heer hoor mijn gebed, wanneer ik roep, antwoord. O Heer hoor mijn gebed, kom en luister naar mij.)

Gedenk de kinderen die achterbleven, de vrouw verscheurd door verdriet die sterk moet blijven en verder moet. Accl.

Gedenk wie wil schuilen maar niet weet waar naartoe.

Gedenk wie naar huis wil gaan maar niet weten of en wanneer.

Gedenk wie geen woorden meer heeft maar sterk moet blijven, verder doen. Accl.

Gedenk de politieke leiders hier en ginder die zoeken naar de juiste daden of niet weten wat gedaan.
Gedenk diegenen die krachtadig spreken en gedenk diegenen die de hoop niet opgeven. Accl.

Gedenk elke mens, hier en ginder, gedenk elk gezin, voor elke toekomst.
Gedenk elk bang afwachten en zoeken naar woorden om uit te leggen wat gebeurt. Accl.

Gedenk ons allen hier aanwezig. Gedenk onze twijfels en hulpeloosheid. Gedenk de hoop die ons samenbrengt. Gedenk het geloof dat het kan en anders moet. Accl.

Dit is het brood (land van belofte)

Dit is het brood voor onderweg
dat honger stilt door breken.
Wie gaat de lange levensweg
die zal geen wijn ontbreken.
Het is de Heer die voor ons ging
een maaltijd van herinnering.
Hij at en dronk met vrienden.

Hetzelfde brood in onze hand,
het brood dat breekt door delen.
Dezelfde wijn als onderpand
die lest de dorst van vele
Dezelfde Heer die in ons leeft
dezelfde geest die adem geeft:
er is weer hoop voor mensen.

Bij ons is één ooit opgestaan
uit diepe moedeloosheid;
bij ons heeft één ooit goed gedaan:
Hij overwon de boosheid.
Hij schonk de wijn en gaf zijn bloed;
hij brak het brood tot overvloed;
de beste wijn voor 't laatste.

Tafelgebed: Samen voor rechtvaardigheid (Jef Wauters)

Tien woorden van leven,
in ons hart geschreven,
grondvesten ons bestaan,
een weg van bevrijding.
Structuren van onrecht,
hardnekkig, onwrikbaar,
veranderen vraagt tijd.
Macht zullen wij delen
zoals wij brood delen,
iedereen krijgt een stem
voor een samenleving

in vrijheid, gelijkheid
en solidariteit.
Macht zullen wij delen
zoals wij wijn delen,
iedereen krijgt een stem
voor een samenleving
in vrijheid, gelijkheid
en solidariteit.

Zo doen wij wat hij deed,
Jezus van Nazareth,
recht, gebed, omkering,
naaste worden, dienaar.
Ons samen inzetten
voor rechtvaardigheid werkt
aanstekelijk. Doe jij mee?

Onze vader die in het diepste van uw mensen zijt....

Communie: Een nieuwe wereld

De ruimte van ons samenkomen is uw huis. Hier wordt onze handel en wandel in vraag gesteld. Hier moet klinken wat nog niet gezegd mag worden in de wereld om ons heen. We breken reeds het brood als aanzet totdat alles kan gedeeld worden. We heffen de beker op de toekomst die U heeft toegezegd en waar Jezus zich ten volle voor gegeven heeft. Dat het komen mag!

Moge het delen van dit brood en deze beker ons hart versterken:
dat wij, vol hoop, meewerken aan een nieuwe wereld
waar brood en recht, waardigheid en liefde is voor alle mensen.

Muziek: Afrikaanse liederen van het kinderkoor Koloriek uit de cd Kankantrie .nr 7-8-9-10

Bezinning na de communie

Wie alleen loopt, raakt de weg kwijt (Gedicht van Patrice Koyo, Kameroen)

Wie alleen loopt, raakt de weg kwijt.
Alleen uit de gemeenschap komt de wijsheid.
Eén hand kan geen touw om een bundel knopen.
Wie alleen loopt, raakt de weg kwijt.
Wie dan valt, heeft niemand om haar te helpen.
Wie dan schreeuwt, heeft niemand die haar hoort.
Wie alleen loopt, gaat gebukt onder haar last.
Niemand deelt haar vreugde, niemand haar verdriet.
Wie alleen loopt, raakt de weg kwijt.
Ze heeft maar twee voeten, ze heeft twee armen, ze heeft maar twee ogen.
Maar in de gemeenschap heeft ieder duizend handen,
heeft ieder duizend voeten, loopt niemand ooit alleen.

Zending en zegen

We zijn maar een kleine schakel in de strijd. Dit te mogen weten, geeft de mens waardigheid: elke schakel is belangrijk. Maar het maakt hem ook nederig: hij is slechts een onderdeel van het geheel. Als wezenlijk onderdeel krijgt de mens dus een bijzondere verantwoordelijkheid. Hij moet niet alleen zijn stuk geschiedenis leven, hij moet ook zorg dragen voor de continuïteit. En alles wat de mens doet of nalaat heeft zijn gevolgen in dit leven op deze aarde. (Uit een oude Maya-kalender).

Als tempel en instituut aan het wankelen gaan en de grondvesten voor de nieuwe tempel die in Jezus vlees en bloed werd: zoals menselijke nabijheid, aandacht voor ieder, een duurzame samenleving. We ontdekken hier woorden die leven geven en die ons sterk maken om onrecht aan te pakken. Ook in de komende week kunnen we woorden van leven spreken en doorgeven. Mogen wij met de zegen van de Ene, op weg gaan en de juiste woorden horen en spreken. + In de naam van de Vader-Moeder, Zoon en heilige Geest.

Slotlied Door de wereld gaat een lied

Door de wereld gaat een woord
en het drijft de mensen voort:
"Breek uw tent op, ga op reis
naar het land dat Ik u wijs."

Refr. Here God, wij zijn vervreemden
door te luistren naar uw stem.
Breng ons saam met uw ontheemden
naar het nieuw Jeruzalem.

Door de wereld gaat een stoet
die de ban brak van het bloed.
Die bij wat op aarde leeft
nu geen burgerrecht meer heeft.

Menigeen ging zelf op pad
daar hij thuis geen vrede had.
Eeuwig heimwee spoort hem aan
laat ook hem het woord verstaan.

Door de wereld klinkt een lied
tegen angsten en verdriet,
tegen onrecht, tegen dwang
richten pelgrims hun gezang.

Velen, die de moed begaf
blijven staan, of dwalen af.
Hunk'rend naar hun oude land.
Reisgenoten, grijp hun hand.